

Месечен преглед од следењето на Поглавјето 23 - правосудство, борба против корупција и темелни права - јануари 2017 година -

I ПРАВОСУДСТВО

1. Независност

Судски совет

Судскиот совет во јануари ги одржа 243-та¹ и 244-та² седница. Донесени се повеќе одлуки и решенија за избор на судии поротници, престаноци на функции и времени упатувања. Објавен е и оглас за избор на претседател на Основниот суд Гевгелија. На 243-та седница се донесени одлуки по поднесените барања за повторно оценување на работата на судиите – кандидати за претседатели за 2015 и 2016 година.

На 244-та седница донесена е Одлука со која за вршител на должност – претседател на Основен суд Гевгелија се определува Злата Попова, судија на Основен суд Гевгелија. Определени се известители од редот на членовите на Судски совет на Република Македонија по поднесените барања за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција од Советот за утврдување на факти и покренување на постапка за утврдување одговорност на судија. Донесени се одлуки по приговорите од судии против одлуките за распоред за работа за 2017 г .

Управен суд – Одбиени барања за заштита на права од поранешната претседателка на Врховниот суд

Во текот на декември 2016 година Судскиот совет на Република Македонија донесе Решение ДОВ.бр.0249/1 за вонредно оценување на Лидија Неделкова како претседател на Врховниот суд на Република Македонија. Оценувањето се одвивало за време на нејавна седница и се однесувало на периодот од 01.01.2015 до 30.09.2016 година, а претседателката била оценета многу добар со добиени 185 бода.

Незадоволна од решението, г-а Лидија Неделкова, до Судскиот совет поднела барање за повторно оценување. Советот во јануари 2017 година донел ново решение ДОВ.бр.02-1/5 со кое барањето го одбил како неосновано. По ова решение, поранешната претседателка на Врховниот суд поднела Барање за заштита на право, поништување на решението на Судскиот совет и временна мерка – забрана за понатамошно превземање на дејствијата на Судскиот совет за избор на претседател на Врховниот суд. Во барањето било наведено дека при вонредното оценување бил прекршен принципот на јавноста на постапката како основен принцип на правичност на постапката што преставувало незаконито дејствие сторено од Судскиот совет со кое се спречувале

¹ <http://www.ssrn.mk/Novosti.aspx?novost=486>

² <http://www.ssrn.mk/Novosti.aspx?novost=489>

или ограничувале загарантираните уставни права и слободи, од член 8 од Уставот на Република Македонија (во Република Македонија слободно е се што со Уставот и закон не е забрането).

Според Управниот суд, дејствијето со кое се спречуваат или ограничуваат тие права, мора да биде незаконито, што значи дејствието да е противзаконито и индивидуализирано т.е мора да се однесува на точно определено лице, а не на правен субјект каков што е Судскиот совет. Вонредното оценување на Судскиот совет било во рамките на член 9 став 3 од Законот за Судскиот совет кој има надлежност да се врши вонредно оценување при избор на судија на повисок суд или избор на председател на суд. Советот постапката за вонредно оценување ја спровел за сите пријавени кандидати за председател на Врховниот суд и одлуката ја донел согласно член 38 став 4 од Деловникот на Судскиот совет според кој „оценувањето се врши на нејавна седница врз основа на извештај на Комисијата“.³ Поради наведените причини, на г-а Неделкова не и биле повредени правата на кои се повикала. Таа има можност за поднесување на жалба до Врховниот суд.

Судска управа – Синдикат на работниците од управата, правосудните органи и здруженијата на граѓани на РМ (УПОЗ)

Откако Министерството за труд и социјална политика донело решение за повторно поставување на Живко Митревски за претседател на Сојузот на синдикати на Македонија (ССМ), утрото на 06.01.2017 во просториите на ССМ г. Митревски заедно со 40-на лица, според УПОЗ, направиле упад,⁴ насилно исфрлиле работници, а со дотогашниот в.д. претседател Дарко Димовски и физички се пресметале по што Димовски завршил на трауматологија со потреба за медицинска помош. Од УПОЗ тврдат⁵ дека г. Митревски како миленик на власта е незаконски вратен како претседател на ССМ, дека е поддржан од нелегитимни претседатели на три грански синдикати. Од УПОЗ укажуваат дека токму Митревски носи и одговорност за невладеењето на правото во Управниот суд и Јавното обвинителство поради тоа што го „приватизирал“ ССМ.

Европската синдикална конфедерација (ETUC) и трите европски сојузи – Европската федерација на синдикатите од јавниот сектор (EPSU), Европската федерација на индустриски синдикати (IndustriAll Европа) и Европската федерација од земјоделија и прехрана (EFFAT) истакнаа длабока загриженост за конфликтот меѓу раководството на ССМ и неговите четири грански синдикати - Агро Синдикатот, СУТКОЗ, СИЕР и УПОЗ. Овие меѓународни институции ја понудија својата помош за одржување на заеднички состаноци со раководството на ССМ и гранските синдикати.⁶

³ Одлуките на Управниот суд УСПИ. бр.5/2017 и УСПИ.бр.6/2017 се достапни на следниве линкови:

<http://www.uskopje.mk/Odluki.aspx?odluka=20263> и <http://www.uskopje.mk/Odluki.aspx?odluka=20264>

⁴ http://www.upoz.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=424:2017-01-06-13-18-38&catid=1:latest-news

⁵ http://www.upoz.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=425:2017-01-11-09-38-21&catid=1:latest-news

⁶ http://www.upoz.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=427:2017-01-13-13-11-22&catid=1:latest-news

2. Транспарентност

Совет за утврдување на факти

Советот за утврдување на факти и покренување на постапка за утврдување одговорност за судија продолжува да работи нетранспарентно, не објавува соопштенија за своите јавни седници и сè уште нема своја веб страница.

3. Непристрасност

СЈО – Продолжува отежнатата соработка со Основен суд Скопје 1 – Скопје

СЈО повторно реагираше дека продолжува отежнатата соработка со Основниот суд Скопје 1.⁷ СЈО веќе подолго време укажува дека Судот упорно ја кочи работата на обвинителството уште од првите дејствија кои ги презеде формирањето на ова обвинителство Договорот од Пржино. Ова известување доаѓа откако обвинителството до дежурниот судија од Одделението за организиран криминал и корупција при Судот доставиле неколку барања за издавање наредби за претрес. Овие барања се однесувале на повеќе предистражни и истражни постапки што ги води СЈО и во прилог на истите биле доставени докази и разговори од незаконското следење на комуникациите врз основа на кои обвинителството има надлежност и бара издавање наредби за претрес. По доставувањето на барањата дежурниот судија бил сменет и барањата биле прераспоредени на други судии. Од страна на судот била издадена само една наредба за претрес и тоа на ден 25.01.2016 година, при што од страна на СЈО извршен е претрес на една локација во Скопје, за потребите на истражната постапка во предметот под работен наслов „Титаник“.

Сите останати барања за издавање наредби за претрес што се однесуваат на високи поранешни и сегашни функционери биле одбиени. СЈО посочува дека судиите за претходна постапка на кои им биле доделени овие предмети, Елена Јосифовиќ и Александра Поп Стефанија, изразиле несогласување за барањата, а кривичните совети во состав од судиите Љубинка Башеска, Горан Бошевски и Владимир Панчевски, од судиите Владимир Панчевски, Ленка Давиткова и Диана Груевска Илиевска и од судиите Ленка Давиткова, Диана Груевска Илиевска и Ивица Стефановски ги уважиле изразените несогласности на судиите за претходна постапка.

СЈО – Повлечено обвинението во предметот „Пуч“

Јавното обвинителство за гонење на кривични дела кои произлегуваат и се поврзани со незаконското следење на комуникациите го повлече обвинителниот предлог во предметот „Пуч“,

⁷<http://www.jonsk.mk/2017/01/31/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B6%D1%83%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B0-%D1%81%D0%BE-%D0%BE/>

во кој беа обвинети пет лица.⁸ Овој предмет, во кој четвртообвинет беше лидерот на опозицијата Зоран Заев, беше предаден на СЈО од Јавното обвинителство на РМ. Заев беше обвинет за делото насилство кон претставници на највисоки државни органи. Според СЈО, фактичката состојба наведена во обвинителниот предлог е во спротивност со доказите со кои тие располагаат и со наодите во истражните постапки „Таргет“ и „Тврдина“. Според СЈО, донесувањето на ваква одлука е со цел да се приберат дополнителни докази што во целост ќе ја разјаснат фактичката состојба и ќе овозможат донесување на правилна и законита јавнообвинителска одлука.

Компетентност

Уставен суд – укинат членот 144 од Законот за судска служба

По иницијатива на Синдикатот на УПОЗ и претходно поведената постапка за оценување на уставноста на одредби од Законот за судска служба, Уставниот суд го укина членот 144 од Законот кој ги обврзуваше судските службеници да доставуваат сертификати за познавање странски јазик и компјутерски програми.⁹ Според Уставниот суд, законодавецот веќе заснованиот работен однос го детерминира со нови услови кои се издигнати на степен на општост без да се има во предвид дека во времето кога вработениот го засновал работниот однос тие услови не биле предвидени.

Министерство за правда – Во функција новата веб страница на бирото за застапување на РМ пред ЕСЧП

Од Министерството за правда известуваат¹⁰ дека Бирото за застапување на Република Македонија пред Европскиот суд за човекови права ја ставил во функција новата веб страница <http://biroescp.gov.mk>, во која се содржани сите релевантни информации во врска со надлежностите на Бирото како и сите информации за работата на Европскиот суд.

ПОВАЖНИ СУДСКИ ПОСТАПКИ

„Тврдина“

На 17.01.2017 г. беше одржана расправа по предметот К-1905/16. Судот го продолжи процесот со примена на „подготвителна“ расправа односно рочиште за преиспитување на доказите во скратена постапка. На претходното рочиште Судот го задолжи СЈО да побара од УБК декласификација на податоците односно предложените докази. Од СЈО наведоа дека не обезбедиле акт за употреба на класифицираните информации кои ги предлагаат како докази во постапката. Јавната обвинителка од СЈО Ленче Ристоска, приложувајќи и примерок од остварената

⁸<http://www.jonsk.mk/2017/01/18/%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D0%B1%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D1%82/>

⁹ http://www.upoz.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=428:-144-&catid=1:latest-news

¹⁰ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1357

комуникација со МВР и УБК како создавачи на информациите, истакна дека СЈО постапило согласно задолжението на судот и се обратило до горенаведените органи. Во одговорите на барањата за декласификација, од страна на МВР било побарано допрецизирање, додека пак во одговорот од УБК било наведено дека декласификацијата на податоците би имала последици по безбедноста на државата и дека истите се од особено значење за оперативните работи на УБК. Јавноста беше исклучена во дел од расправата при вршење на увид од страна на одбраната во предметот „доставен од СЈО до судот, со образложение дека преписката помеѓу СЈО и судот се однесува на некои од класифицирани податоци.“¹¹ Судијката Лидија Петровска го задолжи СЈО уште еднаш да се обрати до УБК, поради тоа што, како што наведе, добиените одговори на барањата за декласификација на информациите не биле децидни. Следното рочиште е закажано за 13.03.2017.

„Левица“

На 18.01.2017г. беше одржано судење по предметот К-986/16 во кој обвинети се членови на политичката партија „Левица“ - Здравко Савески и Владимир Куновски, за наводно учество во демолирањето на народната канцеларија на Претседателот Ѓорге Иванов на 13 април 2016г., за време на протестите. Судањето е одложено за 07.04.2017 г., поради боледување на судијката.

„Зоран Божиновски“

На 23.01.2017г. беше закажано судењето по предметот КОК-79/16, во кој како обвинет за кривичните дела „Злосторничко здружување“ и „Шпионажа“ се јавува новинарот Зоран Божиновски. Судањето повторно се одложи, овој пат поради неуредна достава, по што судот побара од надлежните служби при МВР да го пронајдат сведокот, да му ја достават поканата и стражарно да го спроведат на следното судење, закажано за 22.02.2017г.

„Диво Насеље“

Расправите по предметот КОК.бр.127/15, во јавноста познат како „Диво Насеље“ во кој на обвинетите им се суди за кривичните дела „Тероризам“ и „Терористичка организација“ беа затворени за јавноста. Предметот се однесува на вооружена престрелка во Куманово - полициска акција за разбивање на вооружена терористичка група во периодот од 9 до 10 мај 2015 година во Куманово. Од страна на македонските безбедносни сили загинаа осум припадници на полицијата, а беа повредени 37 други полицајци. На страната на осомничените за тероризам, пронајдени беа 14 мртви тела во униформи

„Ровер“

¹¹ <http://all4fairtrials.org.mk/wp-content/uploads/2017/01/Deklasifikacija.pdf>

Судењето за предметот „Ровер“, К 2454/15 каде четвртообвинет е Љубе Бошковски, претседател на политичката партија „Обединети за Македонија“ и поранешен министер за внатрешни работи беше повторно одложено. Причината беше отсуството на обвинетиот Гоце Митревски поради болест. Ова е третпат како судењето за „Ровер“ почнува одново бидејќи Апелациониот суд Скопје два пати ја укинува првостепената пресуда поради низа пропусти и неутврдена фактичка состојба. Поранешниот министер за внатрешни работи Љубе Бошковски е обвинет за помагање убиство во 2001 година.

II БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

СЈО – Отворени две нови истражни постапки под работен наслов „Тарифа“ и „Тенк“

Специјалното јавно обвинителство отвори две нови истражни постапки, „Тенк“ и „Тарифа“. Првиот предмет се однесува на набавката на службен Мерцедес во вредност од речиси 600 илјади евра. Постои основано сомнение дека е сторено кривично дело, злоупотреба на службената положба.¹² Две лица за да ја исполнат желбата на экс премиерот, Никола Груевски, според СЈО фаворизирале фирма која треба да ја изврши набавката. Спротивно на член 36 од Законот за јавни набавки, во тендерската спецификација имало услови кои фаворизирале одреден економски субјект. Случајот со набавката на скапото возило предизвика бурни реакции во јавноста, откако беше обелоденет во „бомбите“ на опозицијата, каде се слуша како поранешниот премиер и поранешната министерка за внатрешни работи договараат набавка на екстремно скапо возило марка „Мерцедес“ преку МВР, а за потребите на экс премиерот.

Вториот случај е под кодно име „Тарифа“ се однесува набавка на софтвер за ЕЛЕМ. Под сомнение се седум лица за злоупотреба на службеното овластување. Овозможиле фирмата која го добила тендерот да се квалификува во втората фаза на преговарање без комплетна документација. Вредноста на тендерот е над 4 милиони евра. Системот требало целосно да се имплементира до 2013 година а доказите на СЈО покажувале дека значителен дел од софтверот не е имплементиран иако досега биле исплатени 3,7 милиони евра. Седумте осомничени со неимплементацијата на софтверот направиле штета од 450 илјади евра.

Предмет „Еразмус“

Судењето за случајот „Еразмус“ беше одржано на 30.01.2017г. Во овој предмет обвинети се шестмина професори од Економскиот факултет во Скопје, за кривичните дела „Примање поткуп“,

¹² <http://www.jonsk.mk/2017/01/24/%D0%BE%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B2%D0%B5-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BF%D0%BA%D0%B8-%D0%BF/>

„Примање награда за противзаконито влијание“, „Злоупотреба на службена положба и овластување“ и „Давање поткуп“, Рочиштето беше одложено откако на расправата, дел од адвокатите на обвинетите побарале изземање на судијката Љубинка Башеска и на судијата Ивица Стефановски, како член на судечкиот совет. Судаењето е одложено на неопределено време, додека не се одлучи по барањето за изземање на судиите.

Предмет „Поткуп“

На 23.01.2017г. беше закажано судаењето со работен наслов „Поткуп“ или КОК 62/16, во кое како обвинет се јавува Зоран Заев, претседател на политичката партија СДСМ, за кривично дело „Примање поткуп“. Судаењето беше одложено поради барање за изземање на јавниот обвинител. Главната расправа е одложена за 23.02.2017г.

Државна комисија за спречување на корупцијата

На јавната седница одржана на 4 јануари 2017 година, Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) ги отфрли приговорите поднесени од Коалицијата предводена од Социјалдемократскиот сојуз на Македонија- Скопје за прекршување на Изборниот законик (член 8-а). поврзани со вработувања и изградба јавни објекти во период на изборна кампања¹³. Според донесените и објавени одлуки на ДКСК приговорите се отфрлени поради тоа што огласите биле објавени пред распишувањето на изборите, или добиле согласност од ДКСК, или средства биле предвидени во Буџетот за преземените активности во текот на кампањата.

Академија за судии и јавни обвинители – колку направила Македонија за спречување на корупцијата?

Директорката на Академијата за судии и јавни обвинители „Павел Шатев“, Анета Арнаудовска ги отфрли критиките од дел од јавноста дека Македонија, а воедно и Академијата, не направила ништо за спречување на корупцијата во општеството. Таа гостуваше во вестите на ТВ Нова каде ја зборувааше за работата на Академијата и истакна дека очекува формирање на влада и функционирање на собранието за реформите во правосудството да продолжат.¹⁴

III ТЕМЕЛНИ ПРАВА

Владеене на право

¹³ Соопштение на ДКСК од јавната седница одржана на 4.01.2017 година

https://www.dksk.mk/index.php?id=19&tx_news_pi1%5Bnews%5D=13&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=0162cb710e48ea0a5e2f4d4579ccbbb8

¹⁴ <http://www.jpacademy.gov.mk/novosti/----aae-->

Главниот фокус во месец јануари беше насочен кон доделувањето на мандатот за формирање влада по изборите на 11 декември. Членот 90 од Уставот јасно пропишува дека Претседателот е должен во рок од 10 дена да го додели мандатот на партијата или партиите кои обезбедиле мнозинство на пратенички мандати во собранието. Иако во тој рок од 10 дена никој не успеа да создаде коалиција со мнозинство пратенички мандати, Претседателот одлучи да го додели мандатот на Никола Груевски, лидерот на коалицијата предводена од ВМРО ДПМНЕ, која освои 51 мандат. Иако ДПМНЕ и коалицијата освоија најмногу пратенички мандати, тие не обезбедија мнозинство од најмалку 61 пратеник, а сепак лидерот на партијата го доби мандатот за составување на влада. По рокот од 20 дена за преговори за ново собраниско мнозинство и за поднесување на програма и состав на нова влада, ДПМНЕ не успеа да обезбеди мнозинство. Веднаш потоа, Зоран Заев, лидерот на опозицијата побара од Претседателот Иванов да му го додели мандатот, но тоа не се случи.

Слобода на изразување и медиуми

“Медиумската слика за политичкиот плурализам во Македонија останува иста како и пред предвремените парламентарни избори. Откако заврши предизборниот период од 100 дена, во кој имаше посебни правила за медиумите, најголемиот број телевизии се вратија на својата стандардна уредувачка политика.” Ова е генералниот заклучок од извештајот на Мониторингот на демократијата во Македонија - МОДЕМ, кој се однесува на медиумските содржини емитувани на Јавниот радиодифузен сервис и на комерцијалните телевизии со национална концесија во периодот од 16 до 20 и од 23 до 27 јануари 2017 година, а го спроведува Институтот за комуникациски студии – Скопје.¹⁵

Во Извештајот се заклучува дека телевизиите 24 Вести, Телма, Алсат М и ТВ 21 имале неутрална позиција и критички опсервирале, додека кај Сител, Алфа, ТВ Нова и Канал 5 доминираат ставовите на политичката партија ВМРО-ДПМНЕ и известувањата за достигнувањата на нејзините функционери. Исклучок е Македонската телевизија, која во најголем дел продолжила со непристрасното известување за главните политички и општествени случувања, и покрај престанокот на мандатот на уредникот назначен од опозицијата, согласно Договорот од Пржино.

Слобода на здружување

„Шарена револуција“

Двајца граѓански активисти, припадници на Шарената револуција повторно се најдоа на обвинителната клупа под обвинение дека учествувале во толпа која извршила кривично дело.

¹⁵ <http://respublica.edu.mk/attach/MODEM-izvestaj-januari-MK-2017.pdf>

- Во предметот K-1271/16, во кој како обвинет се јавува граѓанскиот активист - Маришлен Демири, според проценките направени од вештачењето, државата од Демири бара оштета од 522.000 денари, односно околу 8.500 евра. Вештачењето беше оспорено од бранителот со образложение дека е незаконито. На судењето присутен беше и претставник од Кабинетот на на Претседателот на РМ. Судењето се одложи за 14.03.2017г.
- Предметот K-1526/16 во кој како обвинет се јавува граѓанскиот активист и пратеник Павле Богоевски иако во неколку наврати веќе беше одложувано, како резултат на утврдување, доутврдување и прецизирање на износот на оштетното побарување, повторно беше одложено како би биле допрецизирани оштетните побарувања и доставени дополнителни докази.

Дискриминација

На ѕидовите на ОУ „Горѓи Сугарев“ Битола беа нацртани кукести крстови и испишани графити „Смрт за Ѓупци“ и „Умрете Ѓупци“.¹⁶ Графитите биле забележани на 19.01.2017 година. Тие упатуваат повик за насилство кон Ромите, односно претставуваат говор на омраза што е кривично дело согласно Кривичниот законик. Ваквите графити се особено загрижувачки доколку се земе предвид фактот што во ова училиште најголем број од учениците се Роми (околу 80%).

Со испишувањето на текстот сторителот на делото ги исполнил обележјата на кривичните дела „Предизвикување омраза, раздор или нетрпеливост врз национална, верска и друга дискриминаторска основа“ од член 319 од Кривичниот законик на РМ, „Расна и друга дискриминација“ од член 417 од Кривичниот законик на РМ, како и „Загрозување на сигурноста“ од член 144 од Кривичниот законик на РМ. Сторителот на кривичното дело покрај тоа што причинува повреди на достоинството на Ромите, желба за нивно исчезнување и непостоење како заедница, ја загрозува и сигурноста на поголем број лица и прави обид за разгорување на насилство помеѓу заедниците во општеството.

¹⁶ <http://mhc.org.mk/announcements/521#.WJnJrTsrLIU>

